

Juristorganisasjon kommer med ramsalt kritikk av ny baseavtale med USA:

ADVARER OM TORTURFARE

BASER | Pål Hellesnes |

PÅ Plass: Amerikanske soldater øver ofte i Norge. Med den nye avtalen vil amerikansk militær tilstedeværelse kunne øke. Her er den amerikanske atomdrevne ubåten USS New Mexico til kai ved Grøtsund utenfor Tromsø. FOTO: JONNY KARLSEN, FORSVARET

USIKKERT: Om den foreslåtte baseavtalen med USA blir godkjent kan i verste fall fanger bli torturert på norsk territorium, uten at staten kan gjøre noe.

I april undertegnet regjeringen en ny avtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA som åpner for fire amerikanske baser på norsk territorium, der amerikanerne selv

kan styre.

Denne uka gikk høringsfristen til saken ut. I en svært kritisk høringsuttalelse går juristorganisasjonen International Commission of Jurists (ICJ) til felts mot forslaget.

– Det mangler en vurdering av avtalen opp mot norsk grunnlov og Norges folkerettslige forpliktelser, sier Mads Harlem, styremedlem i ICJ Norge til Klassekampen.

ICJ frykter i verste fall at avtalen kan åpne for tortur på norsk territorium.

– Amerikanerne har blant annet en forståelse av hvordan fanger tatt i den såkalte krigen mot terror kan behandles, som skiller seg kraftig fra den norske. Vi har eksempler på at USA har brukt baser de har hos allierte, i forbindelse med transport og tortur av fanger tatt i den såkalte krigen mot terror. Dette kan også skje i Norge slik denne avtalen nå er utformet, understreker han.

Mangler oppsigelsesfrist

Avtalen skal gjelde for ti år, men i sin høringsuttalelse viser ICJ Norge til at den ikke inneholder bestemmelser om heving, dersom amerikanerne for eksempel legger til grunn en annen forståelse av folkeretten enn den vi har i Norge. I sin høringsuttalelse skriver de: «USA har ikke avsluttet den globale krigen mot terror og Norge har ingen garanti for at ikke et nytt torturprogram vil bli iverksatt og at det også kan delvis bli gjennomført på norsk jord på de omforente områder innenfor avtalens uoppsigelige ti-

årsperiode.»

De viser til at Polen har blitt dømt i den europeiske menneskerettighetsdomstolen for medvirkning til tortur og ulovlig frihetsberøvelse, etter at USA torturerte personer under avhør i et fengsel de drev i landet.

NY BASEAVTALE:

■ 16. april undertegnet regjeringen en tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA. Den gir USA rett til å etablere baser i Norge. Etter særskilt avtale kan deler av områdene stilles til eksklusiv amerikansk disposisjon.

■ Kritikerne av avtalen mener dette er et brudd på den norske basepolitikken, som sier at det ikke skal være utenlandske baser i Norge i fremtiden.

■ Saken har vært til høring og skal opp i Stortinget til våren.

Trøblete våpen

Norge har undertegnet internasjonale avtaler mot masseødeleggelsesvåpen og mot bruk og lagring av landminer og klasevåpen. USA er ikke med på disse avtalene. På disse basene vil Norge avgi kontroll til amerikanerne.

– Norge og USA er ofte på helt forskjellige planer når det gjelder hva folkeretten tillater, særlig i krig og konflikt. Jeg er spent på hva Forsvarsdepartementet har tenkt rundt disse spørsmålene vi tar opp i vår høringsuttalelse, sier Harlem.

ICJ Norge mener både spørsmålene om forholdet til suverenitetsavståelse etter

Grunnloven og spørsmålet om amerikanernes og Norges ulike syn på folkeretten gjør at avtalen burde gås nærmere etter i sømmene før den vedtas. De foreslår et eget uavhengig utvalg som kan utrede konstitusjonelle og folkerettslige problemstillinger.

– Jeg setter min lit til at politisk ledelse i Forsvarsdepartementet evner å trekke litt i håndbrekket nå. Gjør de ikke det, forutsetter jeg at Stortinget gjør jobben sin og setter på håndbrekket, sier Harlem.

Både Amnesty International Norge og Norges Røde Kors har kritiske innvendinger mot avtalen.

Amnesty viser til at avtalen gir amerikanske styrker rett til å drive maktbruk innenfor områdene.

«Det kan nok her stilles spørsmålstegn ved om det å gi amerikanske styrker adgang til å utøve fysisk makt på norsk territorium er i strid med Grunnloven», skriver de.

Røde Kors er bekymret for at avtalen ikke tydeliggjør forholdet til lagring og bruk av våpen som er forbudt i Norge. «Røde Kors mener avtalen må utføres med full respekt for Norges nåværende og framtidige folkerettslige forpliktelser», skriver de.

Del artikkelen

palh@klassekampen.no

